

Mir Cəlal yaradıcılığının dil və üslubi cəhətlərinin ifadələrində onomastik leksikanın rolu

ADPU-nun “Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası” kafedrasının dosenti Abbasov Ədalət Bakı Mühəndislik Universitetinin “Azərbaycan dili və ədəbiyyatı” kafedrasının müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Quliyev Rəhman
Email: Abbasov-edalat@mail.ru

***Açar sözlər:** onomastik leksika, üslubi məqam, antroponim, dil və üslub, adqoyma, əlavə advermə, semantik moment, ədəbi priyom*

XÜLASƏ: *Bədii dil və üslubun poetik normalara müvafiq təzahüründə onomastik vahidlərin xüsusi mövqeyi vardır. Müəllif qayasının oxucu və dinləyiciyə aydın şəkildə çatdırılmasında onomastik leksika əsas amilə çevrilir. Onomastik vahidlərin məcaz növü olaraq işlədilməsi ənənəsi də geniş işlənmə xüsusiyyəti qazanmışdır. “dəli Kür” (İ.Ş) – şsimvol, “Saçlı” (S.R) – sinekdoxa, Qaloş (Mehman“ S.R) – simvol və s. bu faktı təsdiqləyən örnəklərdəndir.*

Obrazın daxili aləminin işıqlandırılmasında, həyat hadisələrinə olan münasibətin təyin edilməsində, bir sözlə, surətlər aləminin tanınmasında onomastik vahidlərdən istifadə müəllifin ən yaxın yardımçı vasitəsi rolunu oynayır. Ədəbi-bədii fikir tariximizdə əvəzsiz xidmətinə görə tanınmış yazıçı Mir Cəlal əsərlərində bu ədəbi priyomdan istifadəyə görə özünəməxsusluğu ilə seçilir. Böyük sənətkar satirik hekayələrində onomastik vahidlərdən antroponimlərə daha çox üstünlük vermişdir. “Qoltuq radiosu”, “Həkim Cinayətov”, “İclas qurusu” və s. əsərlərində bu cür faktlar sürətli şəkildə müşahidə edilir.

Hər biri mükəmməl sənət nümunəsi sayılmağa layiq olan bu hekayələr yalnız hadisələrin seçilməsi, problemin qoyuluşu, obrazlar aləminin silsilə təşkil etməsi və s. keyfiyyətinə görə deyil, həm də ad seçilməsi üsuluna görə də ustalıqla yaradılmışdır. Bu sistemdə diqqət çəkən xüsusiyyətlər içərisində advermənin (adqoymanın) obrazın xarakteri, bacarığı və qabiliyyətinə görə təyin edilməsidir.

“Xəstənin istiliyini ölçmək, tənəffüsünü, ürək fəaliyyətini yoxlamaq məqsədilə termometri, trubkasını axtardı. Kostyum, şalvar ciblərini bir-bir yoxladı, tapa bilmədi”.

Yaddaşsızlığı az imiş kimi, digər səhlənkər məsuliyyətsiz davranışları ilə diqqəti cəlb edən bu obraz oxucuda ikrah hissi doğurur.

Ramazan obrazının xarakterini səciyyələndirən xüsusiyyətlərə nəzər saldıqda müəllifin adqoyma işində xarakter amilini önə çəkməsinin bir daha

şahidi olur. Müəllifin adqoyma prinsipi ilə yaradıcılıq üslubunun üst-üstə düşdüyü "İclas qurusu və "Anket Anketov" hekayələrində də aşkar görünür.

Mir Cəlalin obrazlar sistemində elələri də vardır ki, xarakterində və əməllərindəki naqisliklər ona əlavə adqoyma (ayama) zərurəti yaradır. Belə surətlərin əsil adı əməli hərəkətlərinin mahiyyətinə görə verilən adın kölgəsində qalır.

Araşdırmadan bəlli olur ki, Mir Cəlal yaradıcılığının üslubi məqamlarının təzahüründə onomastik vahidlərin rolu olduqca böyükdür.

Роль ономастической лексики в выражении языка и стиля творчества Мир Джалала

**доц.А.М.Аббасов,
Р.Кулиев**

Ключевые слова: *лексика прилагательного, точка стиля, антропонимы, язык и стиль, прилагательное, наречие, смысловой момент, литературный приём*

РЕЗЮМЕ

В проявлении литературного языка и стиля в соответствии с поэтическими нормами ономастические единицы занимают особое положение. Ономастический словарь становится ключевым фактором в четкой доставке авторского рока читателю и слушателю. Традиция использования ономастических единиц в качестве метафоры также приобрела широкую популярность. "Mad Kura" (IS) - итаны, "Hair" (S.R) - синекдокса, Галош (Мейтан "S.R") - персонажи и так далее. примеры этого.

Использование ономастических единиц в освещении внутреннего мира изображения, в определении отношения к жизненным событиям, короче говоря, в распознавании мира фотографии, является ближайшим вспомогательным инструментом автора. Мир Джалал, известный своей бесценной службой в истории литературной и художественной мысли, известен своим использованием этого литературного априора в своих произведениях. Великий художник в своих сатирических рассказах больше отдает предпочтение антропониму, чем ономастическим единицам. Радио Голтука, Доктор Джинаяттов, Участок Встречи и др. такие факты быстро наблюдаются в его работах.

Эти истории, каждая из которых достойна того, чтобы считаться идеальным примером искусства, могут использоваться

только при выборе событий, постановке задачи, организации серии изображений и так далее. не только из-за их качества, но и из-за их выбора имени. Одной из примечательных особенностей этой системы является определение наречия характера, способностей и способностей изображения.

«Он искал термометр и трубку для измерения температуры пациента, проверки его дыхания и сердечной деятельности. Костюм проверял штаны один за другим, но не смог его найти ».

Это изображение, которое привлекает внимание другими заброшенными и безответственными поступками, такими как нехватка памяти, вызывает у читателя отвращение.

Когда мы смотрим на особенности, которые характеризуют характер Рамадана, мы видим, что автор подчеркивает характер персонажа в его работе. В рассказах «Встреча» и «Анкета» также очевидно, что автор накладывает свой креативный стиль на наречие.

В системе имиджа Мир Джалала есть люди, которым также не хватает характера в характере и действиях. Подлинное имя таких копий остается в тени имени, данного сущности их деяний.

Исследование показывает, что роль ономастических единиц в проявлении творческих стилей Мир Джалала очень значительна.

The role of onomastic lexicon in the expression of language and style of Mir Jalal's creations

**A.Mamedov
f.ü.f.d.R.Quliyev**

Key words: *adjective lexicon, style point, anthroponyms, language and style, adjective, adverb, semantic moment, literary priyom*

SUMMARY

In the manifestation of literary language and style in accordance with poetic norms, the onomastic units have a special position. The onomastic vocabulary becomes a key factor in the clear delivery of the author's rock to the reader and listener. The tradition of using onomastic units as a type of metaphor has also gained wide popularity. "Mad Kura" (IS) - pants, "Hair" (S.R) - synecdoxa, Galosh (Mehman "S.R") - characters and so on. are examples of this.

The use of onomastic units in illuminating the inner world of the image, in determining the relation to life events, in short, in recognizing the world of photography, is the author's closest auxiliary tool. Known for his invaluable

service in the history of literary and artistic thought, Mir Jalal is distinguished for his use of this literary priori in his works. The great artist gave more preference to anthroponim than onomastic units in his satirical stories. Goltuk Radio, Doctor Jinayatov, Meeting Plot, etc. such facts are rapidly observed in his works.

These stories, each of which is worthy of being considered as a perfect example of art, can only be used in the selection of events, the setting of the problem, the organization of the series of images, and so on. not only because of their quality, but also because of their choice of name. One of the noteworthy features of this system is the adverb's determination of character, ability and ability of the image.

"He was looking for a thermometer and a tube to measure the temperature of the patient, check his breathing and heart activity. The suit checked the pants one by one, but couldn't find it. "

This image that attracts attention with other neglected and irresponsible behaviors, such as lack of memory, causes the reader to be disgusted.

When we look at the features that characterize the character of Ramadan, we see that the author emphasizes the character of the character in his work. It is also apparent in the stories of the "Meeting" and "Questionnaire" that the author overlaps the creative style with the adverbial principle.

There are some people in Mir Jalal's image system who also have the need for extravagance in their character and behavior. The true name of such copies remains in the shadow of the name given to the essence of their deeds.

The study reveals that the role of onomastic units in the manifestation of Mir Jalal's creative styles is very significant.

ANNOTASIYA: Mir Cəlal yaradıcılığının dil və üslubi cəhətlərinin ifadəsində onomastik leksikanın rolu

Məqalədə onomastik leksik vahidlərin lüğəvi izahı, işlənmə məqamı və tətbiqi prinsipləri haqqında bəhs edilir. Obrazın xarakterinə, bacarıq və qabiliyyətinə görə advermənin əhəmiyyətinin geniş şərh edilməsi ilə məqalənin prioritet istiqamətləri müəyyən edilmiş olur.

Məqalənin ərsəyə gəlməsindən məqsəd Mir Cəlalın əsərlərinin bir qismində, xüsusilə də satirik hekayələrində işlənməmiş ontroponimləri funksional baxımdan tədqiq etmək və beləliklə, diqqəti bütövlükdə müəllif yaradıcılığının bu məqamına yönəltməkdir.

Bu və digər keyfiyyətləri baxımdan məqalə filoloji araşdırma kontekstində əvəzsiz bir töhfə ola bilər.

Giriş: Bədii dil və üslubun formalaşmasında xüsusi rolu olan vasitələrdən onomastik vahidlərin mövqeyi tamamilə fərqlidir. Yazıçı qayəsinin

müəyyənləşməsində, müəllifin ideyasının təzahüründə belə linqvopoetik amilin təsiri güclüdür.

Hətta bir sıra əsərlərdə onomastik leksikadan müvafiq məcaz növü kimi də istifadə edilmişdir (“Dəli Kür” (İ.Ş.) – simvol; “Saçlı” (S.R.) – sinekdoxa və s). Obrazın dünyagörüşünün, xasiyyətinin, bilik və bacarığının üzə çıxarılmasında, başqalarına münasibətinin təyin olunmasında, həyat haqqındakı düşüncə və təsəvvürlərinin müəyyənləşdirilməsində adın əhəmiyyəti çox böyükdür. Xüsusilə də, antroponimik leksika bu ədəbi prosesin həyata keçirilməsində olduqca faydalıdır.

“Antroponimika” yunan dilində “antropos” – “insan”, - “onoma” – “ad” sözlərindən düzəlmiş, “şəxs adı” mənasında olub, xüsusi adları öyrənən onomatsikanın ən geniş və mürəkkəb bir sahəsidir və şəxs adlarının əmələ gəlməsini, advermə ənənələrini, ad dəyişmə və onların inkişaf qanunauyğunluqlarını, ad sistemində yerini, digər adlarla qarşılıqlı əlaqəsini, leksik-semantik xüsusiyyətlərini tədqiq edir. “Antroponimlər bütün dövrdə xalqın tarixi, həyat tərzini, məişəti, milli psixologiyası, adət-ənənələri, dünyagörüşü, dini inamı və s. ilə əlaqədar olaraq meydana gəlmiş, min illər boyu inkişaf prosesi keçmişdir” (4, s. 5).

Ədəbi-bədii fikir tariximizə əvəzsiz xidmətinə görə tanınmış yazıçı Mir Cəlal əsərlərində bu ədəbi priyomdan istifadəsində özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edir. Böyük sənətkarın satirik hekayələrində belə antroponimik faktlar diqqəti daha çox cəlb edir. “Qoltuq radiusu”, “Həkim cinayətov”, “İclas qurusu” və digər əsərlər bu tipli hekayələrdəndir.

Hər biri mükəmməl sənət nümunəsi sayılmağa layiq olan bu hekayələr yalnız hadisələrin seçilməsi, problemin qoyuluşu, obrazlar aləminin yaradılması və s. keyfiyyətlərinə görə deyil, həm də ad seçilməsi prinsipi baxımından da ustalıqla həyata keçirilmişdir.

Diqqəti cəlb edən vacib məqamlardan biri adın obrazın xarakterinə, qabiliyyəti və bacarığına uyğun verilməsidir. Müəllif problemə yanaşmanı, özünün fərdi yaradıcılıq üsulu ilə ifadəyə üstünlük verməklə təzahür etdirir:

I. Hər bir obrazı onun öz təbiətinə müvafiq tərzdə danışdırmaqla bu istiqamətdə müşahidə edilən keyfiyyətlərinə uyğun, bu əlamətləri tamamlaya biləcək adın seçilməsi. Beləliklə, bədii dilin işlənmə təzahürü ilə antroponimik leksikanın ifadə üsulu vəhdətdə verilir. Nəzəri mülahizələrimizi praktik təsvirə çevirmək üçün bir neçə nümunəyə müraciət edək:

1) “Ramazan gözünü stolun üzərindəki siyahıya dikib həkimi gözlədi, həkim Cinayətov öz işində idi. Qızlardan birisi Ramazana baxaraq, həkimə nə isə dedi. Həkim naşı bir ifadə ilə:

- Nə istəyirsən, balam? – deyə soruşdu.

Ramazan əlindəki kağızı göstərərək izah etdi:

- Yerevanlılar küçəsində oluruq. Atamkan kandır. Quyuda işlərkən yuxarıdan düşən daş çiyinini yaralamışdır. Bərk xəstədir. Təcili kömək lazımdır.

Həkim Cinayətov həvəssiz bir halda əvvəlcə Ramazanın səhiyyə şöbəsinə yazdığı ərizəni oxudu. Sonra səhiyyə şöbəsinin dərkənarını gözdən keçirdi. Ramazan tələsirdi. Həkimisi isə hələ yerindən qımıldanmaq istəmirdi. Ramazan həkimin diqqətini səhiyyə şöbəsinin yazdığı “təcili kəlməsinə” cəlb etmək istədi:

- Səhiyyə şöbəsində onu çox təcili yazdılar. Tez kömək etməsəniz, sonrası qorxulu olacaq, atamın halı ağırdır.

Həkim Cinayətov haqq-hesab dəftərçəsini istədi. Ramazan tez təqdim etdi. Həkim yenə tələsmədən, qızlar ilə mazaqlaşsa-mazaqlaşsa iki-üç dəfə haqq-hesab dəftərçəsini başdan-ayağa vərəqlədi. Sonra bir papiros yandırdı. Əlinə bir kağız aldı. Soruşmağa başladı:

- Adınız? Familiyanız? Küçəniz?

“Ramazan bitmək bilməyən cansıxıcı sualların hamısına cavab verdi”...

Bu epizodu oxuduqca qarşımızda məsuliyyətsiz, öz sənətinə, işinə laqeyd, ixtisasını sevməyən, ona barmaqarası baxan üzdəniraq bir həkim obrazını görürük. Etinasızlığı özünə yoldaş edən bu həkimisi insanların sağlıq durumundan çox özünün mənasız, çürük və səfeh vərdişləri maraqlandırır:

“Həkim çox naz ilə yeriyərdi, ağır addımları ilə Ramazanı əsəbiləşdirirdi. Ramazan nə qədər tələsirdisə, Cinayətov bir o qədər ağır tərpanirdi, öz vəziyyətini dəyişməzdi, bəzən ilk dəfə görmüş kimi mağazaların vitrinlərinə tamaşa etməyi də unutmurdu”.

Belə səhlənkər davranışları az imiş kimi, hətta yaddaşsızlığı ilə də diqqəti cəlb edən Cinayətov termometri, trubkasını özü ilə götürməyi də unudur: “xəstənin istiliyini ölçmək, tənəffüsünü, ürək fəaliyyətini yoxlamaq məqsədilə termometri, trubkasını axtardı. Kostyum, şalvar ciblərini bir-bir yoxladı, tapa bilmədi”.

Göründüyü kimi, Cinayətovun əməlləri ilə hafizəsizliyi üst-üstə düşür. Öz vicdani borcu haqqında belə düşünməyən bu obrazın etinasız əməlləri, məsuliyyətsiz hərəkətləri insan taleyini sual altında qoyur. Cinayət xarakterli hərəkətlərin sahibi olan bu obraza layiq olduğu adın verilməsi müəllifin iti müşahidəçilik qabiliyyətinin olmasından və müdrik kamal və tücrəbsindən xəbər verir.

Ramazan obrazının xarakterini səciyyələndirən xüsusiyyətlərə nəzər yetirdikdə yazçının dəyişməz mövqə sahibi olduğunu (adverməyə xarakter amilinə üstünlük verməsi prinsipi) bir daha görmək mümkündür.

Ramazan dürüst, vicdanlı və sadıq bir insandır. Böyüyə - ataya sevgi onun nəzərində allaha sevgidir, tanrıya ehtiramdır. Daxilindəki vicdani hiss, ləyaqət duyğusu dinin insana aşladığı mənəvi keyfiyyətlərlə vəhdət təşkil edir.

“Ramazan cəsərlə dedi:

- Yoldaş həkim tələsmək lazımdır.
- Siz gedin, xatircəm olun, mən adam göndərəm.

Ramazan sıxıldı. Atasına təcili yardım lazımdır. O həkimsiz qayıda bilməyəcəkdi. Bu fikrini anladı. Həkim çox naz ilə yeriyirdi, ağır addımları ilə Ramazanı əsəbiləşdirirdi.

Müəllifin advermə prinsipi ilə yaradıcılıq üslubunun üst-üstə düşdüyü “Anket Anketov” hekayəsində də aşkar görünür:

“Anketop hamamlar trestinə rəis təyin olunan gündən indiyə qədər kabinetinin qapısında həmişə adam olur. Bəzən uzun bir növbə düzülür. Birinin rəisə şikayəti var, biri maaşının artırılmasını xahiş edir, biri qulluğunu dəyişir, biri oxumağa gedir. Biri iş paltarı davası edir, biri məzuniyyətə çıxır, kurorta getmək istəyir”.

Bir sözlə, Anketovun fikri şəxsi işlər, anketlər, tərcümeyi hallar, xarakteristikalar, yoxlamalar, şəhadətnamələr, izahatlar, ərizələrlə məşğul idi. O, bütün işlərinin bu iş qovluqlarından asılı olduğuna ürəkdən inanmışdır. Onları sahmana salmağa trestdəki işlərin sahmana düşəcəyinə, nöqsanların aradan qalxacağına inanırdı. Qovluqları da sahiblərinin ictimai vəziyyətinə görə cərgə ilə düzürdü.

Acığı gəlmiş adamın iş qovluğunu aparıb, lap aşağı başa salır, xoşlandığını başa verirdi. Anketlərin kənarına yazırdı: “Başqa vəzifəyə keçirdim, maaşımı əlli manat artırdım, “Yaxşı işlədiyinə görə səni irəli çəkərəm”.

Mir Cəlal sənətkarlığının ən qiymətli xüsusiyyətlərindən biri də budur ki, bədii mətnin quruluşunu təşkil edən cümlələrlə sadəcə mətnin məzmununu deyil, həm də təhlilini, elmi üslubi müvafiq şərhini ifadə edir. Mətni oxuduqca sanki tədqiqatçı araşdırması nəticəsində hasil olan elmi rəylə tanış oluruq. Əlavə araşdırmaya, akademik analizə ehtiyac qalmır.

Müəllifin təqdimindən bəlli olur ki, hamamlar trestinin təzə rəisinə həmin adın təkrar leksik vahid olaraq qoyulması (Anket Anketov) onun həm daxili aləminə (xarakterinə) həm də iş rejiminə tam münasibdir. Obraza belə adın qoyulması üslubi məxsus sadəcə bir missiyanı yerinə yetirmir, eyni zamanda adın xarakteri müvafiq olduğunu təsdiq edən bir vasitə kimi diqqəti cəlb edir.

Adın leksik semantikasını ilə obrazın hərəkət əsərinin uyğunluğu göstərir ki, Anket Anketov real iş əvəzinə “həvəskar bir oyunçunun” yalnız rüyalarında rastlaşdığı, xəyallarında canlandığı, mənasız, boş düşüncələrlə özünü və əhatəsindəki adamları yalanlarla ovduran tipik bir sənətdir.

II obrazın xarakteri və təbiətinə uyğun seçilməsi ilə yanaşı onun həyatda və cəmiyyətdə tutduğu mövqeyinə, əməlinə müvafiq adlandırılması da Mir Cəlalin yaradıcılığında maraqlı üsullardan hesab edilir.

“İclas quruluşu” hekayəsində personajların bu üsluba görə adlandırılması xüsusilə diqqəti cəlb edən məsələlərdəndir.

Aktuallığı: Deməli, cəmiyyətdə ictimai baxışdan doğan, insanlara əməlinə görə ad vermək irsi adamları bir-birindən fərqləndirmək qayəsinin nəticəsidir” (2, s. 102).

Yazıçı bu problemə ilk başlanğıcdan müqayisəli xarakterə malik şərh verir: “Əngil quruşu, ərik qurusu, zoğal qurusu – bunlar çox olur, iclas qurusu isə tək-tək olur. Bir var ki, gün altında quruyan, bir də var ki, iclaslarda quruyan, suyunu çəkən, həyat hissələrini itirən”.

“İclas qurusunu siz tanıyırsınız. Adını bilməsəniz də, özünü yaxşı tanıyırsınız. Arıq bədəninin qabağa əyib, dizini bükərək sürətli addımlarla gedən adamı siz küçədə idarə qapılarında, pilləkənlərdə çox görürsünüz.

O, haraya tələsir? Iclasa!

Qoltuğundakı baş sürtülmüş qovluq səliqəsiz yığılmış yağız-küğüzlaa doludur.

Quru sözü burada simvolik mənə ifadə edir. “Adını bilməsəniz də, özünü yaxşı tanıyırsınız” cümləsi ilə müəllif “Quru”ların tipik obraz olduğuna işarə edir. Bu tip insanların ailəyə, övlada, bütövlükdə cəmiyyətə laqeyd, etinasız münasibətləri adlarının semantikasında ifadə edilmişdir. Bu cür insanlar üçün dost-tanış, qohum-əqrəba, eləcə də öz həyatları quru bir kağız qovluğundan başqa bir şey deyildir (3, s. 122).

Metod: Tədqiqat işinin yerinə yetirilməsində tarixi-müqayisəli və müşahidə metodundan istifadə olunmuşdur. İşin mahiyyətinin aydın tərzdə ifadəsində həmin metodların böyük rolu vardır.

Mətdən aldığımız informasiyaya görə demək olar ki, quru kimi adamlar “quru” bəylikdən başqa bir şey deyildirlər, onlar üçün “ailə” və “insanlıq” məfhumları öz mənasını itirmişdir.

Nəticə. Ümumiyyətlə, şəxs adlarından bədii ifadə vasitəsi kimi istifadə zamanı nəzərə çarpan xüsusiyyətlərlə əlaqədar digər bir cəhət semantik momentlərlə bağlıdır (1, s. 135).

Mir Cəlalin obrazlar sistemində elələri də vardır ki, xarakterində və əməllərindəki naqisliklər, əlamətlər ona əlavə ad qoyma zərurəti yaradır. Belə surətlərin əsil adı əməli hərəkətlərinin mahiyyətinə görə verilən adın kölgəsində qalır.

“Özündən naxoş” hekayəsində Mirzə Əsgər belələrindən hesab edilə bilər.

“-Naxoş-maxoş bilmirəm. Kim getməsə məsələsini ümumi iclasa qoyacağam”.

- Bu nə danışır, e!

Mirzə Əsgər Abasəlini yaxşı tanıyırdı. Bilirdi ki, dediyini eləyəndir...Axşamlar istirahət vaxtı adamlar kinoya, teatra, stadionla gedəndə Mirzə Əsgər çarpayısında uzanıb özünü yoxlayırdı...təmirə gəlmiş maşını usta

necə yoxlarsa, suyu qızdırıb içərdi. Vitamin yox idi ki, Mirzə Əsgər onun kimyəvi tərkibini bilməsin, dadını yoxlamasın...

Mirzə Əsgər obrazının xarakterik xüsusiyyətlərini səciyyələndirən bu epizodu oxuyan oxucu həmin surətə Naxoş adını verməklə onun əməlləri ilə bu adın semantikasının tam uyğun gəlməsini təsdiq etmiş olur.

Arraşdırmadan bəlii olduğu kimi, Mir Cəlal yaradıcılığının üslubi məqamlarının təzahüründə onomastik vahidlərin rolu olduqca böyükdür.

Ədəbiyyat

I Elmi: 1. Axundov A.A. Dilin estetikası. “Yazıçı”, Bakı – 1985.

2. Çobanov M.N. Azərbaycan şəxs adlarının semantikasi və orfoqrafiyası. “Qanatleva” Bakı – 1990.

3. Elmi məcmuələr. Azərbaycan Hava Yolları Qapalı. Səhmdar Cəmiyyəti Milli Aviasiya Akademiyası. (cild 17 № 3), iyul-sentyabr, Bakı – 2015.

4. Paşa A. Azərbaycan şəxs adları. “Maarif” . Bakı – 1996.

II Bədii: 5. Mir Cəlal. Seçilmiş əsərləri, ikinci kitab, Bakı – 2008.

6. Mir Cəlal. Seçilmiş əsərləri. Üçüncü kitab, Bakı – 2008.